

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste kesk-
seaduse väljaanne.

Tellimise hind:

Hastas postiga . . . Kr. 2.—
Poolaastas " 1.—

Üksiknumber
15 senti.

Ilmub 1—2 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudteelaste riigi- ja omavalitsuse teenijate keskkliitu kuuluvate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetuse ja talituse:

Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon, Balti keskjaam 221

Kuulujate hinnad:

Tervelehekülge Kr. 30.—
Poola lehekülge " 15.—
Veerandi " 7,50
Reheksändik " 4.—
Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 3

30. märtsil 1929 a.

VI aastakäik

SISU: Riigiteenija on jälle linnuprii. — Uus riigiteenijate teenistusvanuse lasu seadus. — Olukorrast raudteevalitsuse ehitusdirektsioonis. — Ametitühingud ja poliitika. — Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevuse kohta. — Vaikne revolutsioon Tallinna riigi- ja omaval. teenijate ühingu. — Meie postiametkonna tegevusest 1927/28 a. — Nende pühad. — Posti t. t. teenijate kutseühingu keskjuhatuse tegevuses. — Vastus eestegijale. — Veel puudustest raudteelaste arstiabi korralduses. — Mitmesugust: Teemeistri Jaan Lagle 25 a. ameti juubel. Hollandi raudteel. karskusühingu 20 a. juubel. — Rahvusvahelise transporttöölise föderatsiooni 1928 a. kongressi töö tulemusi.

Kutseühinguline ajakiri „SIDE”,

kus erilist valgustust leiavad raudteelaste ja postiteenijate huviküsimused,

on praegu ühtlasi ka ainuke üldriigiteenijate kutselisi probleeme käsitav ajakiri.

„SIDE’t“ loeb iga riigiteenija, kes tahab olla kursis organiseeritud riigiteenijaskonna tänapäeva muredega, majandusliste ja kultuuriliste saavutustega ja tuleviku kavatsustega.

„SIDE“ tellimise hind 1929. a. peale on endine: poolaastas 1 kroon, aastas 2 krooni, üksiknumber 15 senti.

Riigiteenija on jälle linnuprii.

Riigikogu on vastu võtnud vabariigi valitsuse ja ministriumide korraldamise või n. n. seitsme ministriumide seaduse. Oma ulatuselt ja mõjult on see kindlasti tähtsaim ja kaugeleulatavaim kõigist III riigikogu poolt vastuvõetud seadusist, kuna ta õieti kuulub meie riigi konstitutsiooniliste aktide hulka. Seda kurvem on aga asjaolu, et tema valmimine ja vastuvõtmine sündis valimiseelses õhkkonnas, mis ei lubanud küsimusi ja probleeme käsitada küllalt objektiivselt, riigihuvide seisukohalt.

See seadus oleks pidanud välja arendama põhiseaduses ülesesetatud põhimõtteid meie riigiaparaadi kujundamiseks, ta oleks pidanud looma soodsad eeltingimused selle tegevuse otstarbekohaseks korraldamiseks ja selleks nii väga ihaldatud ja alatasa nõutud töölihtsustamiseks, mille tagajärjel, võib olla, ehk oleks olnud teatud määral võimalik vähendada riigiteenijate arvugi mõnel tegevusalal, ilma et töö ise selle all oleks kannatanud.

On ta seda teinud? Igaüks, kes asjasse vähegi on soovinud süveneda, kes küsimust vähegi objektiivselt on püüdnud käsitada, on pidanud jõudma eitavale otsusele. Eelmises „Side“ numbris oli meil juba juhus näidata, kuidas isegi üks seda seadust praegusel ebasoodsal momendil läbi pressida aidanud põllumeeste kogude juhtidest, prof. J. Uluots, samasugusele eitavale otsusele jõuab. Sellepärast ei tarvitse olla sugugi prohvet väites, et sellelegi seadusele pea järgnevad traditsiooniks saanud „muutmise seadused“. Praeguses riigikogus valitseva ideoloogia juures, mis kujukalt hiljuti väljendus lauses, et oleme ennemgi vastu võtnud puudulikke seadusi, miks ei võiks me sedagi puudulikult vastu võtta, ei võigi see olla teisiti.

Kõne all olev seadus pole aga tähtis riigiteenijaile mitte ükski kui kodanikele üldse, vaid ta riivab neid eriti valusalt kui riigiteenijaid. Nimelt on selle seadusega uuesti maksuma pandud vabariigi valitsuse õigus kujundada riigiasutuste koosseise oma äranägemise järgi, riigikogust mööda minnes, muutes nii riigiteenijad jälle linnupriiks. On ju kogemused lähemast minevikust, kus aastate viisi selle koosseisude kujundamise tähe all elasime, kõigil veel väga hästi meeles. Sisuliselt tähendab see määrus seda, et nüüd on uuesti üksed avatud sellele intriigide ja

igasuguste sepitsuste õhkkonnale, mis kaks aastat tagasi likvideeriti riigiasutuste koosseisude maksmapanekuga seadusandlikul teel. Siis hingasid kergendatult kõik riigiteenijad, hakkas arenema rahulik töö, õieti töösse süvenemine, sest senine õhkkond ei andnud selleks võimalusi. Alatasa pidid olema valvel, et mingisuguste keerdkäikude abil ukse taha ei satu. Keegi ei võinud olla kindel mis talle lähem kuu toob, sest nii mõneski asutuses muudeti koosseisusid pea iga kuu. Muidugi ei saanud siis juttugi olla rahulikust töösse süvenemisest. Mis selle kõige tagajärg oli sedagi teame väga hästi. Täielik desorganisatsioon ja korralagedus just neis asutuses, kus neid „koondamisi“ kõige enam harrastati. Polnud mitte ammu tagasi kui „Päevalehest“ lugeda võisime, kuidas põllutöoministeriumis isegi endisel põllutöoministril väikese asjakese õiendamiseks ära olla kulumud tervelt seitse kuud, ehkki kõik — alates ministrist kuni uksehoidjani — äärmiselt vastutulelikud olla olnud. Aga just põllutöoministerium oli see asutus, kus pea iga kuu uued koosseisud maksid. Ja nüüd, kus juba saadi natukene hinge tagasi tõmmata, võib see trall uue jõuga otsast peale lahti minna.

Kas siis tõesti ükskord aru ei saada, et nii ainult vähjakäiku sammume. Hiljuti peetud rahvaarukonna kongressil on sise-ministri abi hra E. Kübarsépp, ise kauaaegne ja suurte kogemustega riigiteenija, esimese tingimusena meie valitsemise aparadi uuendamiseks ülesse seadnud nõudmise, et riigiasutuste koosseisud tulevad komplekteerida vilunud, kogemustega ja tarvilise haridusliku ettevalmistusega isikuist. Kust peaksid need vilunud ja kogemustega isikud tulema? Ei kustki mujalt, kui ikka sellest samast valitsemiseaparadist välja kasvama. Keegi pole seni veel asjatundjana ilmale tulnud ja ainult tegelik töö vilunud ja asjatundlikkude juhtide all ühes võimalusega oma silmaringi laiendada tutvunemise kaudu sellega, mis mujal maailmas vastavatel aladel saavutatud, võib meile anda vastavad isikud (me ei puuduta siin meelega teoreetilise ettevalmistuse küsimust, kuna see paratamata koolide ülesandeks peab jääma). See kõik aga eeldab võimalust rahulikult oma töösse süveneda, mille eeltingimuseks oma korda on

kindlustatud tulevik. Ei või olla mingit töösse süvenemist, aastaid kestvat ettevalmistust kui ei teata, kas see tulevikus ka leiba annab, või kas ei tule seda minna pea otsima mõnelt teiselt alalt. Eriti kardetav on see meie oludes, kus riik paljudel tööaladel monopolistiks (näit. raudtee-, metsade- jne. teenistus). Siin võib inimene, kes end teataval alal pikemat aega ette valmistanud ja siis mingisuguste keerdkäikude tõttu sealt lahkuma sunnitud on, sattuda otse meelheitlikku seisukorda, sest omal alal tal enam leivateenimise võimalusi pole.

Teiseks eeltingimuseks on, nagu juba eelpool tähendasime, vilunud ja asjatundlikud juhid, kellelelt midagi võiks õppida, sest raske on midagi õppida sellelt, kes ise pimedas ümber kobab, halvemal juhul alluvategi positiivsed algatused paralümeerib. Mis sünnib aga meil? Juhtivad kohad riigiasutustes muutuvad iga päevaga ikka rohkem ja rohkem erakondade sahkerdamisobjektideks ja kord käidi juba tõsise näoga ringi kavatsusega seda korda isegi legaliseerida. Juhtiva ametniku otsimisel

hakkab ikka enam ja enam osa mängima tema erakondlik kuuluvus ja teened, kuna asjatundmine enam kõne allagi ei tule. Sellele liitub veel asjaolu, et meil erakonnad kord üks, kord teine võimul on. Ja võimalolev püüab lahti saada temale mitte sobivate vaadetega asutuste juhtidest. Otse klassilise näite sellest annab asunikude invasioon põllutöoministeriumis (metsade peavalitsuse ja selle juhi likvideerimine Kösteri poolt!). Ja kõike seda soodustas ja aitas eriti kergesti läbi viia see kurikuulus koondamise seadus, mis nüüd kahe aasta pärast jälle ellu äratatud.

Kas peab siis kogu see mäng jälle uuesti korduma? Tahaksime loota, et minevik siiski nii palju õppust on andnud, et niihästi praegune vabariigi valitsus, kui ka tema võimalikud järeltulijad aru saavad, et see lubamata on ja et tarvilised muudatused riigiasutuste organisatsioonis ja koosseisudes tõesti kaalutult ja riigi huvides ette võetakse. Riigiteenijad on alati olnud valmis jõudu mööda selles töös kaasa aitama ja ei hoidu sellest ka nüüdki kui neile selleks aga võimalust antakse.

— t.

Uus riigiteenijate teenistusvanuse tasu seadus.

1. aprillist s. a., s. t. 2 aastat hiljem kui lubatud, hakkab siis nüüd maksma see kauaoodatud teenistusvanusetasu seadus.

See seadus ei rahulda meid. Ta ei ühtlusta teenistusvanuse tasu suhtes kõiki riigiteenijaid, vaid jätab mõned teenijate liigid — õpetajad, kohtunikud — endiselt eesõigustatud seisukorda.

Valitsus loobus ka organisatsioonide nõudmise täitmisest, et kõigil alam- ja keskmistel teenijatel — XXII kuni XI palgaastmeni — vanusetasu tõuseks 15 a. teenistuse järgi vähemalt 25%-ni alpalgast, kuna aga kõrgematele riigiteenijatele võimaldatakse uue seadusega rohkem maksta kui seda ette nägi riigiteenijate kava. XXII astmest (alla 60 kr. kuus) alamatel palgaastmetel asuvatel riigiteenijatel, neid on üle 5000 isiku, ei võeta arvesse teenistusvanuse tasu väljaarvamisel mingisuguseid palga arvel antavaid alalisi lisatasusid, seega saavad nad kõik erandita vähem kui 3 krooni teenistusvanusetasu iga 3 väljateenitud aasta eest. Siis veel. Teenistusvanuse tasu määramisel kavatses valitsus arvesse võtta teenistuse aega neil alustel, mis on ette nähtud pen-

sioniseadustes. Uus seadus aga omavalitsusasutustes teenitud ajaga ei arvesta.

Avaldame järgnevalt — informatsiooniks ja käsitamiseks riigiteenijatele — teenistusvanuse tasu seaduse, mis vastu võetud riigikogu poolt lõpulikul kujul 28. veebruaril s. a.

Üldse on riigiteenijaid, kes selle seaduse alla kuuluvad 12.211 määralist ja 6528 ülemääralist. 12.211 määralisest riigiteenijast on teenijaid, kelle palk ulatab üle 140 krooni kuus — 1434; palgaga 100—140 krooni on 2733 riigiteenijat, kuna 8044 riigiteenijat saavad palka 60—90 krooni kuus. Vabapalgalistest (kokku 6528 teenijat) saavad 100 krooni ja rohkem palka ainult 84, 60—90 krooni 1365. Suure enamuse — 5079 teenija — palk on aga alla 60 krooni kuus.

1929/1930. aastal saaksid teenistusvanuse tasu 11.072 määralist ja 4803 ülemääralist, kokku 15.875 teenijat, kogusummas 1.578.038 krooni.

Riigiteenijate teenistusvanusetasuseadus.

§ 1. Käesoleva seaduse põhjal maksatakse teenistusvanuse tasu riigiteenijatele,

samuti kaitseväe ohvitseridele, ametnikkudele ja nende asetäitjatele.

Teenistusvanuse tasu makstakse käesoleva paragrahvi juurde lisatud tabelis tähendatud määral.

§ 2. Käesoleva seaduse alla ei kuulu:

- 1) vabariigi valitsuse liikmed;
- 2) riigikontrolör;
- 3) isikud, kes saavad kõrgendatud palka kohtunikkude palgaastmetel (riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palgade seadus § 2. lit. a märkus — R. T. 27 — 1927);

- 4) isikud, kelle alaline teenistuskohd on välismaal või kes olles välismaal saavad palka mitte üldise palgaredeli, vaid erinormide alusel;

- 5) isikud, kelle palgad on normeeritud avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide kui ka põllumajandusliikude koolide õppejõudude tasude seadustega;

- 6) isikud, kes saavad palka riiklikkudelt eriotstarbelistelt kapitalidelt, riigiettevõtelt või asutistelt, mis töötavad erieelarvete alusel.

§ 3. Teenistusvanuse tasu määramisel arvestatakse teenitud ajana:

- 1) teenistus sõjaväelasena Eesti rahvusliikudes väeosades 1. detsembrist 1917. a. kuni 1. maini 1918. a., vaatamata, kas see teenistus oli sunduslik või vabahtlik, ja

- 2) riigi ja kaitseväe teenistus, arvates 1. detsembrist 1918. a.

Arvesse võetakse teenistuse aeg ka siis, kui teenistus oli tasuta.

§ 4. Eelmise paragrahvi (3) p. 2 tähendatud teenistusena arvestatakse ka:

- 1) käesoleva seaduse § 2 pp. 1—5 tähendatud teenistus;

- 2) teenistus § 2. p. 6. tähendatud riiklikkude eriotstarbeliste kapitalide, riigiettevõtete ja asutiste juures kuupalgalise teenijana, samuti Eesti pangas, Pikalaenu pangas ja Eesti maapangas juhatuse liikmena või ametnikuna;

- 3) teenistus Tallinna-Viljandi-Pärnu ja Mõisaküla-Valga kitsarööpalisel raudteel, arvates 1. detsembrist 1918 ja teenistus Seevaldi vaimuhaigemajas;

- 4) teenistus kaitseliidus ametikohtadel, mis annavad riigiteenistuse õigused või mis võetakse arvesse kui ohvitseri teenistus tegelikus kaitseväes, samuti ka muu teenistus kaitseliidus vabadussõja-ajal eellinil;

- 5) käsutus-, reserv- või maakaitseväe kokkukutsutamise puhul tegevas väes oldud aeg;

- 6) teenistus sõdurina kaitseväes.

§ 5. Arvesse ei võeta:

- 1) sõjavangis oldud aega;
- 2) üle seaduses või seadluses ettenähtud ülemmäära puhkusel ja ravimisel oldud aega;

- 3) arestis ja vangistuses kogusummas üle ühe kuu oldud aega;

- 4) kohtu alla andmise või eeluurimise puhul teenistuskohuste täitmisest eemaldatud aega, kui teenija kohtu poolt mõistetud süüdi samas süüteo, milles teda vastutusele võeti või kohtu alla anti ja mille puhul teda kohustetäitmiselt eemaldati;

- 5) teenistust, mil teenija oli alla 17 aasta vana, välja arvatud vabadussõja-aegne teenistus kaitseväes ja kaitseliidus.

§ 6. Kaitsevälased, noorema leitnandi ja leitnandi auastmetes, kui nad saavad palka auastme järgi, ei saa ühtlasi teenistusvanuse tasu esimese kolme aasta jooksul, arvates sellesse auastmesse ülendamisest, mille järgi nad saavad palka.

§ 7. Riigiteenijad, kes üle läinud ametitesse, kus palka makstakse kohtunikkude palgaastmete järgi, saavad teenistusvanuse tasu käesoleva seaduse põhjal endise viimase palga alusel seni, kui nad hakkavad saama kohtunikkude kõrgendatud palka.

§ 8. Teenistusvanuse tasu makstakse vabariigi valitsuse poolt määratud tähtaegadel korraga nelja kuu eest, lugedes eelarve-aasta algusest.

§ 9. Teenistusvanuse tasu ei võeta arvesse pensioni, toetuste ega ületunnituste määramisel. Riigiteenistuse seaduse §§ 20., 25., 29. ja 30. maksavad ka teenistusvanuse tasu kohta, kuna §§ 17., 19., 21. ja 22. selle kohta ei maksa. Ettemakstud teenistusvanuse tasu ei peeta kinni pensionist.

§ 10. Teenistusvanuse tasu, samuti seda tasu kõrgema normi järgi hakatakse maksma sellele kuule järgneva kalendrikuu eest, millal tarvilik aeg teenitud.

§ 11. Teenistusvanuse tasu makstakse ühisest allikast palgaga ja ainult ühe ametikoha järgi.

§ 12. Käesoleva seaduse täitmiseks juhtnööre annab vabariigi valitsus oma määrustes ja seadlustes.

§ 13. Käesolev seadus hakkab maksma 1. aprillil 1929. a.; ühes sellega kaotab maksvuse rahalise autasu seadus (R. T. 183/184 — 1925).

Lisa § 1. juurde.

Tabel.

Teenistusvanuse tasu normid kuus.

Palga aste	4—6 teenistus-	7—9 teenistus-	10—12 teenistus-	13—15 teenistus-	Peale 15. teenis-
	aastatel	aastatel	aastatel	aastatel	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
I	10,50	21,00	31,50	42,00	52,50
II	9,70	19,40	29,10	38,80	48,50
III	9,20	18,40	27,60	36,80	46,00
IV	8,70	17,40	26,10	34,80	43,50
V	8,20	16,40	24,60	32,80	41,00
VI	7,70	15,40	23,10	30,80	38,50
VII	7,20	14,40	21,60	28,80	36,00
VIII	6,70	13,40	20,10	26,80	33,50
IX	6,30	12,60	18,90	25,20	31,50
X	5,90	11,30	17,70	23,60	29,50
XI	5,50	11,00	16,50	22,00	27,50
XII	5,10	10,20	15,30	20,40	25,50
XIII	4,80	9,60	14,40	19,20	24,00
XIV	4,55	9,10	13,65	18,20	22,75
XV	4,30	8,60	12,90	17,20	21,50
XVI	4,05	8,10	12,15	16,20	20,25
XVII	3,80	7,60	11,40	15,20	19,00

Palga aste	4—6 teenistus-	7—9 teenistus-	10—12 teenistus-	13—15 teenistus-	Peale 15. teenis-
	aastatel	aastatel	aastatel	aastatel	tusaaastatel
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
XVIII	3,55	7,10	10,65	14,20	17,75
XIX	3,40	6,80	10,20	13,60	17,00
XX	3,25	6,50	9,75	13,00	16,25
XXI	3,10	6,20	9,30	12,40	15,50
XXII	3,00	6,00	9,00	12,00	15,00
Alamad astmed	5%	10%	15%	20%	25%

palgast.

Märkusi. 1. Kui vastava palgata-beli järgi riigiteenija saab palka esimesest palgaastmest kõrgemal määral, siis temale teenistusvanuse tasu ei maksta.

2. Kui riigiteenija asub palga suuruse poolest vahepealsel astmel, siis saab ta teenistusvanuse tasu järgmisele alamale palgaastmele vastavate normide järgi.

3. Kahekümneteisest astmest alamatel palgaastmetel asuvatel riigiteenijatel ei võeta arvesse teenistusvanuse tasu väljaarvamisel mingisuguseid kõrvaltasisid.

Olukorrast raudteevalitsuse ehitusdirektsioonis.

Visa on tungima ehitusdirektsiooni meie demokraatlik kord. Teenijaid koheldakse seal näilise viisakuse juures nõökava üleolemisega, millist tsaari ajajärgi harva kuulsid. Kord sunniti näit. 4 vanemat ametnikku peale kella 3, s. o. peale tööaja lõppu minema Tehnika tänavalt Soo tänavale raudteevalitsusse selgitama mõnesuguseid arusaamatusi. Arusaadavalt ei läinud ametnikud enam tühje raudteevalitsuse ruume vaatama. Selle eest ähvardati neid „puua“. Läheb ametnik mõne teenistusse puutuva küsimusega ilma kutsumata hra direktori juurde. öeldakse talle: „Mina teid ei kutsunud“. Jagatakse ametnikule isegi sarnaseid sõnu, nagu „sigadus“.

Lahkub mõni vanem tehniline jõud omalt kohalt, ei anta vakantset kohta kunagi järgmisele nooremale omas asutuses teenivale ametnikule, nagu see igalpool viisiks, vaid võetakse tingimata võõras,

sageli vilumata inimene, kuna omad jäävad istuma, endistele kohtadele. See sünnitab teenijates põhjendatud nurinat, et teenistust ei hinnata, ja riisub neilt ühes tuleviku lootustega ka töö tahte.

Teenijaskonna hariduslistele püüetele suhtutakse eitavalt. Kord vajas keegi ametnik tehnikumi eksamile ettevalmistamiseks 3 nädalat puhkust, mida palus kõige vaiksemal töö ajajärgul oma saamata puhkuse arvel. Anti ainult üks nädal, kuna mõnes muus riiklises asutuses võimaldatakse edasiõppijaile puhkust mitte üksi eksamiteks, vaid isegi tundide viisi loengute kuulamiseks.

Kõigis riiklises asutustes on teenijate ametipuhkus iseenesest mõistetav ja vastuvaidlemata. Samuti ei väielda selle vastu, et teenijad oma puhkuse peavad saama suvel, mil võimalus kasutada parimat ja odavamat tervishoiu vahendit — päikese kiiri. Ehitusdirektsioonis on aga

teenijaid, kes 6 aastase teenistuse kestel saanud puhkust mitte üle 40 päeva ja sedagi üksikute päevade viisi. On olnud aastaid, mil neile ühtegi päeva puhkust pole antud. Pikemast korralikust puhkusest pole juttugi. Vähe sellest. Ühele sarnastest teenijatest anti 1928. a. suvel raudtee arsti poolt 4 päeva puhkust influentisa puhul. Needki päevad arvati temal ehitusdirektori ettekande põhjal peadirektori käsul palgast maha sellepärast, et ta nad oli veetnud mitte Tallinnas raudtee majas, vaid maal perekonna juures. Olgu tähendatud, et see ametnik oli ühe kutseühingu esimees.

Teise kutseühingu sekretär sai 1928. a. suvel ehitusdirektori äraolekul tema abilt 18 p. puhkust. Kui direktor ise tagasi tuli Viinist, kus käis kellegi oma sugulase pulmas, milleks sai 10 p. puhkust, võttis ta tarvitusele kõik abinõud — otsis telegraafi teel isegi Pärnust — et ametnikku mõnesuguste kiirete tööde ettekäändel enne puhkeaja lõppu teenistusse tagasi kutsuda. Teenija leiti üles ja kutsuti ametisse. Puhkusest oli ta kõigest 9 päeva ära kasutanud. Tegelikult ei olnud aga midagi erakorralist kiiret.

Kinnisvarade võõranduse osakonna teenijate puhkuste järjekorra grafikule kirjutas ehitusdirektor resolutsiooni, et ei pea võimalikuks maamõõtjatele üldse suvepuhkust anda. Maamõõtjate hulka arvati ka võõranduse osakonna juhataja ja tema abi, kellel tegeliku maamõõtmisega kunagi tegemist ei tule ja kelle töö alati kabinetline, esimesel pealegi väga närvesööv.

Ühe kutseühingu esimehel haigestus 1928. a. suvel väike laps. Haige eest hoolitsemiseks palus isa omale 12 päeva puhkust 1927. a. puhkuse arvel, milline oli veel täielikult saamata. Ehitusdirektor ütles algul, et puhkust põhimõttelikult anda ei või. Tähenduse peale, et ei ole ja ei võigi olla sarnast põhimõtet, mille alusel riigiteenija puhkust ei või saada, kirjutas ehitusdirektor resolutsiooni, et annab „erandina“ 3 päeva puhkust. Suve sesooni möödudes palus sama teenija omale puhkust 23/XI—23/XII, milles 10 p. 1927. a. ja 20 p. 1928. a. arvel. Anti ainult 10 p. Seesama teenija vaatas erakorralistel põhjustel 2/I—23/I. 1929. a. puhkust 1928. a. arvel, sai ainult 7 päeva. — olla kiired tööd. Tegelikult oli töö aga igapäevane, jooksev.

Läbisõidu on ehitusdirektiooni tehnik

ja kinnisvarade võõranduse osakondade tehnilised jõud 1928. a. jooksul saanud puhkust vähem kui 2 nädalat teenija peale ja sedagi peaaesjalikult mitte suvel. Siinjuures olgu tähendatud, et hra ehitusdirektor oma puhkust ei ole kunagi kasutamata jätnud, pealegi alati ta suvel võtnud.

Kõigi mainitu tagajärjel on ehitusdirektiooni tehniline osakond muutunud nagu läbisõidu hooviks, kus peatatakse ainult niikaua, kuni leidub esimene võimalus edasiliikumiseks.

Nii lahkus möödunud aasta jooksul seal 7 inimest, s. o. 63% kõigest koosseisust, mis, teadagi ei jäta avaldamata mõju töö edukusele.

Toodud andmete varal ehitusdirektiooni tehniliste jõudude ametipuhkuse küsimust analüüserides paistab silma:

Ehitusdirektor näib pidama teenijate ametipuhkust mitte teenijate õiguseks, vaid enese armuanniks, mida soovi korral annab ehk ei anna, nähtavasti selle järele, kuidas puhkusesaaja meeldib. Kõik kõned töö sesoonist, kiiretest tööddest ja kitsastest tööoludest on ainult ettekäänded ja otsitud põhjused.

On tekkinud mingisugune nõiutud ring: kevadel ja suvel on „tööde sesoon“, ei ole puhkusteks aega; sügisel ja talvel on kõik tööd „kiired“ — jälle ei ole aega, oodake oma puhkustega, kuni taevataat viiendama aastaaja juurde loob, ehk kuni Manalasse igavesele puhkusele lähete. Härra direktori jaoks ei ole aga ei „töö sesooni“ ega „kiireid“ töid, tema puhkab — ka teie eest, teenijad... Ja nõnda aastast aastasse; vabariik on, tänu Taarale, 11 aastane ja olud ametasutustes enamvähem normaalseteks muutunud, ehitusdirektioon aga ei ole suutnud veel normaalseks muutuda ning sunnib omi teenijaid ikka veel ilma puhkusest pingutama, riisudes sellega neilt tervise. Kui aga töö selle juures siiski on maha jäänud, nagu hra ehitusdirektor seletab, siis atesteerib ta ennast sellega küll kui väga halba administraatorit.

Direktor võib puhkust saada mõne kaugelt sugulase pulmapeoks Viinis, teenijale ei või seda anda isegi haige lapse ravitsemiseks. Direktor vedab puhkuse päikesüllasel lõunamaal, pealegi suvel, — teenija võtku talvel lumevanne kodumaal. Arst annab inimesele haiguspuhkust, kuid direktor võtab selle jälle ära. Kas need ongi meie demokraatia õied? Milleks on meil siis arstid, kui härrad direktorid pa-

remini teavad, kas teenija on haige või terve. See on väga hädaohtlik pretendent ja võib meid liig kaugele viia oma-voli teel.

Eriti just kutseühingute tegelastele, kui need hra direktorile mitte igakord hosiannat ei hüüa, ei taheta puhkust üldse võimaldada ehk, kui sunnitud ollakse seda andma, siis antakse niisugusel ajal ja nii, et inimene oma puhkusest ka puhkust ei saa. Siit vist ka eriline „põhimõte“: „maamõõtjatele mitte puhkust anda“, sest maamõõtjad on tegevad kutseühingute juhatustes. Siin olgu tähendatud, et üheski meie ametiasutuses, peale raudteevalitsuse ehitusdirektsiooni, ei ole sarnast põhimõtet, mille järele maamõõtjad suvepuhkust ei saaks. Põllutööministeeriumis ja rahaministeeriumis, kus teenib umbes 85% kõigist maamõõtjast, võib suvekuudel välis-töödel olev maamõõtja vähemalt 2 nädalat suvepuhkust saada, kuna need maamõõtjad, kes tubastel töödel, saavad oma ametipuhkuse tervelt suvel. Meie naabermaal, Soomes, antakse kõigile maamõõtjatele ametipuhkus terveni suvel, nagu kõigile muile riigiteenijale.

Kutseühinguid püütakse ehitusdirektsioonis võimalikult ignoreerida. Vastused nende kirjade peale tulevad aeglaselt ja ainult kiirustuste varal. Vastatakse üldistes lausetes, midagi asjalikku selgitamata, et sisulisest vastusest kõrvale põigata. Kujukaks näiteks selles on ehitusdirektori kiri tehniliste jõudude kutseühingule 22/X. 1928. a. Nr. 758, milles ei püü-

tagi ümber lükata ettetoodud asjaolusid ebanormaalsest seisukorrast ehitusdirektsioonis, ei öelda aga ka poole sõnagagi, et sarnastele nähtustele kunagi lõpp tuleb. Lihtsalt vaigitakse. Kuid sakslane ütleb: „Keine Antwort ist auch eine Antwort“. Siin on selle „andmata vastuse“ nimi aga juba „kutseühingu ignoreerimine“.

Sarnase tegevusega tahetakse teenijale ütelda, et kes pai poisu on ja vagusalt nurgas istub, sellele olen armuline ja annan, kui tahan, puhkust, kes aga kutseühingu lipu all julgeb oma õigust nõuda, jääb karistuseks ilma. See peab teenijas-konna kutseühingute juurest ära hirmutama näidates, et ühingute kaudu ainult halvematesse tingimistesse võib sattuda, kui väljaspool ühinguid. Sarnane püüe on meie kutseühingutele küllalt hädaohtlik, sest ta võib aramad teenijad eemale peletada ja meie muidugi alles nõrgad ühingud koguni ära lõhkuda. Täna ignoreeritakse tehniliste jõudude kutseühingut ja panakse vande alla tema juhtivad jõud, homme tehakse sedasama keskühinguga, kui meie valvel ei ole, ja meie kaotame kõik omad visas võitluses saadud õigused. Seda ei tohi sündida Sarnastele ignoreerijatele ütleme kindlasti, et nad eksivad, kui loodavad meid oma päka alla pigistada, — ütleme, et teenijaskond ei ole mitte nende tujude mängukann ega kutseühingud selleks, et härradele direktoritele ainult magusaid sõnu ütelda. Selleks koemale read eelseisval VI üleriiklisel raudteelaste kongressil! Raudteelane.

Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevuse kohta.

1) Veduriteenijate kutseühing teatas keskühingule, et veduriuhi abi J. Määrits on süütult reisirongi vedurilt kaubarongile ümber paigutatud. Reisirong on halva kütte tõttu hiljaks jäänud ja seda on kogu vedurimeeskonnale süüks pandud, kuigi enne juhtumist veduriteenijate poolt vedudirektori tähelepanu oli juhitud alaväär-tuslikule kütteainele.

Keskühing esines peadirektori ees, paludes asja kohta juurdlus toime panna ja J. Määrits oma endisele kohale tagasi määrata. 7. märtsil saabus vastus, et J. Määrits oli ajutiselt kaubarongi vedurile paigutatud ja on nüüd jälle reisirongi vedurile oma endisesse ametisse tagasi viidud.

2) Tehniliste tööde juhatajate kutseühing palus samme astuda selleks, et ehitusdirektsiooni liini jaoskondade käskjalgale antaks prii korter. Keskühingu juhatus saatis vastava esitise ehitusdirektorile juhtides tähelepanu sellele, et vene valitsuse ajal said käskjalad prii korteri ja täieliku varustuse. Praegu aga viimast ei saa, peale mütsi. Ja et liini käskjalgu ainult 7 on, siis neile priikorteri andmine ei sünnitaks kuigi suuri kulusid.

3) Tehniliste jõudude kutseühing teatas, et ehitusdirektor sihilikult ei võimalda suvepuhkust direktsiooni tehnilise ja kinnisvara võõrandamise osakondade ametnikkudele. Kui viimased direktori poole pöörasid palvega puhkuse võimaldamise

kohta, siis on direktor neile vastanud, et ta põhimõttelikult puhkust ei anna. Eriliselt järjekindlalt pidavat ta sellest põhimõttest kinni nende ametnikkude suhtes, kes kutseühingusse kuuluvad. Nii lasknud ta ühe ametniku palgast mahaarveid teha päevade eest, millede kestvusel ametnik arsti loaga haiguse tõttu puhkusel viibis.

Keskühingu juhatus saatis direktorile vastava esitise eelpooltoodud asjaolude kohta, juhtides direktori tähelepanu riigiteenistuse seaduse § 25-le ja nõudes, et teenijate õigused ka ehitusdireksioonis tunnustamist leiaks.

4) Tehniliste tööde juhataja kutseühingu liige hra H. Laane teatas, et tal võimalus puudub keskliidus keskühingu esindajaks olla ja selle tõttu esindaja kohustused maha paneb. Tema asemele astus lähem kandidaat Karl Johanson.

Varustuse vastuvõtmise komisjoni liige J. Pappu pani oma kohustused maha, sest et teenistus ei võimalda talle tarvilisel määral komisjoni tööd osa võtta.

Tema asemele valiti esindajaks K. Johanson, kuna asetäitjaks jäi J. Pappu.

6) Teatavasti otsustas riigi- ja omavalitsuseteenijate keskliidu saadikutekogu võtta vastu keskliitu jaamaametnikkude ja jaamateenijate kutseühingud. Et see otsus täiesti keskliidu põhikirjavastane on, siis esineb keskühing kohtus kaebusega selle otsuse peale.

7) Keskliidu ettepanekul arutati küsimust oma nimekirjaga riigikogu valimistele minemise kohta. Selgus, et keskliidul selles küsimuses kindel seisukoht puudub. Samuti selgus, et praeguse olukorra juures puudub võimalus oma esindajate läbiviimiseks. Seda arvesse võttes otsustati loobuda oma nimekirjaga esinemisest, kuigi oma esitajate valimist riigikogusse väga tarvilikuks tunnistati.

8) Kinnitati eeloleva kongressi kodukord ja keskühingu uue kodukorra kava.

9) Hra Melenčuk teatas, et ta „Side“ majanduse juhi kohustused maha paneb. Tema asemele valiti majanduse juhiks härra R. Treufeldt.

10) Võeti vastu „Side“ aruanne

1928. a. eest ja kinnitati eelarve 1929. a. peale.

11) Et keskühingusse kuuluvad organisatsioonid mitmesugustel põhjustel ei ole saanud määratud ajaks oma aasta-peakoosolekud ära pidada, siis lükkas keskühing kongressi pidamise edasi, nimelt 15. ja 16. aprilli peale.

Kongressi päevakord on järgmine:

- 1) Kongressi avamine ja tervitused.
2. Mandaatkomisjoni valimine.
3. Kongressi juhatuse valimine.
4. Kongressi kodukorra kinnitamine.
5. Kongressi päevakorra kinnitamine.
6. Aruanded: a) Keskühingu tegevusest 1928. a. eest, b) Keskühingu ja „Side“ rahalised 1928. a. eest.

7. Keskühingu 1929. a. maksude ja nende tasumise korra äramääramine.

8. 1929. a. eelarved: a) keskühingu, b) ajakirja „Side“.

9. Õigusline kord: a) Teenistusseadus: 1) liigitamine, 2) vabateenijate olukord, 3) erasutuste ja isikute arvel peetavate teenijate olukord, b) sisemise korra määrused, c) töö ja puhkeaeg. d) osavõtt teenijaskonda puutuvais küsimusis.

10. Teenistustasud: a) palk; palganormid ja palgaastmetesse jaotuse revideerimine, b) lasteabiraha, c) kilomeeterrahad ja küttepreamiad, d) ületunnitöö tasud ja vahetasu kõrgema ametikohuste täitmise eest, e) korter, f) varustus.

11. Sotsiaalne kindlustus: a) pensionid, b) haiguskindlustus: 1) haiguskindlustuse seadus, 2) tervishoidlis-sanitaarlise korralduse seisukord.

12. Organiseerimise küsimus.

13. Järgmisele kongressile saadikute valimise aluste määramine.

14. Valimised: a) Revisjoni komisjoni, b) teistesse organisatsioonidesse.

15. Kongressil ülesvõetud küsimused (arvatud ainult sooviavalduste ulatuses kõne alla võtta küsimusi, mis päevakorras eriti puudutamata).

Sekretariaat.

Vaikne revolutsioon Tallinna riigi- ja omaval. teenijate ühingus.

28. veebruaril s. a. pidas Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühing aasta-peakoosolekut. Juhatas Ed. Riisman, proto-

kolli kirjutas R. Sõrmus. Liikmeid oli ilmunud kokku erakordselt rohkesti. Ilma sõnavõtmata kinnitati aruanded ja rahuli-

kult kestis koosolek kuni valimisteni. Siis aga selgus, et koosolekul on vana juhatuse vastu kõva opositsioon. Opositsiooni poolt esitati uue juhatuse kandidaatide nimekirja, mis koosnes pea tervelt uutest nimedest. Seati üles kandidaatideks ka endise juhatuse liikmed, aga võis juba aimata, et neil lootust pole uude juhatusse pääseda. Endise juhatuse esimees hra Kari katsus päästa, mis päästa võimalik, protesteerides koosoleku vastu, et sellest osa võtab suur osa täiesti uusi liikmeid, kellele tema arvates hääleõigust käesoleval koosolekul harutatavates asjades ei võiks olla. Arvas ka, et koosolekust väga kergelt võivad osa võtta mitteliikmed, kuna pole kontrollitud liikmekaarte. Pani ette juhatuse valimisi lükata edasi järgmiseks koosolekuks. Kuid koosoleku juhataja ei leidnud mingisugust alust protesti arvesse võtta ja juhatuse valimisi edasi lükata nüüd, kus juba valimistele asutud.

Hra Kari salajased kartused olid põhjendatud. Suure hääleenamusega valiti uude juhatusse hrad A. Villater (end.), A. Lepp, R. Sõrmus, R. Villem, A. Loorits, A. Peelbaum ja A. Tamm (kõik uued), kuna end. juhatuse liikmed hrad F. Kari, H. Nurk, Tekmann ja Valder õige suurte vähemusse jäid.

Järgmised valimised revisjonikomisjoni ja keskliitu läksid juba opositsiooni poolt esitatud nimekirjade järgi täiesti üksmeelselt. Esitajateks keskliitu valiti hrad R. Villem, A. Lepp, Ed. Riisman, A. Loorits ja A. Tamm, kandidaadiks hra E. Nerep.

Hra Kari pahameel valimiste tagajärgede üle oli nii suur, et ta loobus esitamast isegi ühingu 1929. a. tegevuskava. Selle tõttu tegi koosolek uuele juhatusele ülesandeks tegevuskava kokku seada.

Lõpeks avaldati soovi, et uus juhatuse elustaks jälle ametasutuse volinikkude kogu ja peaks elavamat kontakti riigi- ja omavalitsusteenijate laiemate ringkondadega.

On tervitatav uus veri juhatuses, sest

rahulolematuse vana juhatuse loidusega ja tegevusviisiga oli suureks kasvanud. See ka oli põhjuseks, miks vana juhatust ei toetanud koosolekul isegi enam paljud neist liikmeist, kes muidu ikka ta seljaga seisnud.

* - *

*

5. märtsil s. a. jaotas Tallinna riigi- ja omav. teenijate ühingu uus juhatuse oma vahel ametid järgmiselt: A. Lepp — esimees, A. Loorits — abiesimees, R. Villem — sekretär, A. Villater ja A. Tamm — abisekretärid, A. Peelbaum — laekahoidja ja R. Sõrmus — abilaekahoidja. Ühingu asjaajamise ülevõtmisel selgus, et ühingu endine juhatuse esimees F. Kari võlgneb ühingu kassale rahas 513 krooni. Ka ei saadud hra Karilt kätte üleandmisel ühingu rinnamärke 38 krooni väärtuses. Võlgneva summa tasumiseks anti endisele esimehele tema palvele vastu tulles, ühingu uue juhatuse poolt kahepäevane tähtaeg.

Ühtlasi konstateeriti üleandmisel, et puude operatsioonide kohta, mida täitsa iseseisvalt ehkki ühingu nimel ajanud juba aastate jooksul endine ühingu esimees F. Kari, puuduvad ühingu asjaajamise ja aktide igasugused aruanded ja tõestavad dokumendid. Hra Kari palus vajalikkude dokumentide ja aruannete esitamiseks ja operatsioonide lõpetamiseks omale veel 3—4 kuulist tähtaega. Uus juhatuse kohustas aga hra Karit tingimata ühe kuu jooksul likvideerima oma puudeoperatsioonid ja esitama täielik aruanne käesoleva ja endiste aastate kohta. Muu seas selgus veel, et osa ühingu vallasvara kohta, mis kohaste ruumide puudusel hoiul mitmes kohas, puuduvad varanduse hooldajate tõestavad allkirjad.

Uus juhatuse on loonud juba ühenduse riigi- ja omav. teenijate keskliiduga, delegerides keskliidu juhatuse ühingu juhatuse esimehe ja sekretäri. Ühingu sekretariaat on kokku seadnud ühingusse kuuluvate ametkondade volinikkudega kodukorra kava, mis aprillis esitatakse kinnitamiseks erakorralisele peakoosolekule.

Meie postiametkonna tegevusest 1927/28 a.

Posti peavalitsuse väljaandel ilmunud broshüür „Eesti post, telegraaf, telefon, raadio 1927/28“ võimaldab piltliku ülevaate postiala arengust ja tegevusest. Et see ka laiematele hulkadele

huvi tohiks pakkuda, toome aruandest kokkuvõtlikult mõned väljavõtted.

Oma tegevust on postiasjandus aruande aastal jatkanud eelmiste aastate tegevuse alustel, püüdes posti-telegraafi-

telefoni võrku arendada nõnda, et igal kodanikul oleks võimalus omi postisaadetisi igapäev ja telegramme viibimata saata ja kätte saada ning telefonil igal ajal kõnelda.

Asutuste võrk on aasta jooksul suurenenud 41 agentuuri, 130 telefonikõnepunkti ning 264 kirjatalu võrra. 4 normaal-tüübilist asutust moodustati ümber abiasutusteks.

Võrreldes p.-t.-t. võrgu arengut 1926/27. aastaga, saame järgmise pildi:

	1927. a. 1. IV.	1928. a. 1. IV.
Peapostkontor	1	1
Peatelegraafi-kontor	1	1
Posti-telegraafikontor	2	2
Posti-telegr.-telef.-kontorid	118	114
Iseseisvad telefonivõrgud	3	3
Raadiojaamad	3	3
Postiagentuurid	438	416
Posti-telefoniagentuurid	25	49
Posti-telegr.-telef.-agent.	11	50
Telefoniagentuurid	11	7
Telefoni kollektiiv-keskjaam.	59	57
Telefoni kõnepunktid	384	514
Kokku	1056	1217
Kirjatalud	1529	1793
Üldse	2585	3010

Arvestades riigi pindala suurust 47.548 km² ja rahvastikku 1.107.059 (1922. a. rahvalugemise andmed), näitab järgmine tabel posti-telegraafi-telefoni talituspunkti tegevuse piirkonna keskmist ulatust ja sellesse kuuluva rahvastiku keskmist arvu:

Asutuste piirkond.	1927/28 a.	1926/27 a.
Iga postitalituse punkti peale km ²	19,6	22,4
Iga telegraafiasutuse peale km ²	279,7	352
Iga telefonikõnepunkti peale km ²	59,9	77,8
Elanikkude arv.		
Iga postitalituse punkti peale	457	521
Iga telegraafiasutuse peale	6512	8200
Iga telefoni-kõnepunkti peale	1382	1812

Posti-telegraafi-telefonivõrku on püütud ka maal enam-vähem ühetaoliselt arendada. Ka Petserimaa, kus võrk veel paari aasta eest õige õre oli, on nüüd teistele järele jõudmas. Ülevaateks toome postiasutuste võrgu maade järgi 1. IV. 1928.

Meie postiametkonna tegevusest 1927/28 a.

	Elanikkude arv (1922 a.)	Postkontorite arv	Postiagentuuride arv	Postiasutusi kokku	Kõllopostkastide kirjatalude arv	Kokku	Iga postipunkti kohta	
							Tegevuse piirkond km	Elanikkude arv
Harjumaa	219654	17	75	92	233	325	14,5	676
Järvamaa	58211	11	38	49	128	177	13,7	328
Virumaa	149273	22	51	73	244	317	16,5	471
Tartumaa	176096	15	67	82	282	364	14	484
Petserimaa	60848	5	14	19	70	89	16,7	684
Võrumaa	82860	7	53	60	167	227	13,6	365
Valgamaa	39690	4	25	29	56	85	15,8	467
Viljandimaa	77013	8	48	56	140	196	16,2	393
Pärnumaa	94014	13	64	77	175	252	15,8	373
Saaremaa	57157	6	27	33	119	152	16,3	376
Läänemaa	75991	10	53	63	179	242	17,1	314
Rahvalugemisel eriti arvestatud	16252	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	1.107.059	118	515	633	1793	2426	15,3	457

Kirjapostisaadetiste arv on 1927/28. a. võrreldes eelmisega veidi suurenenud. Tunduvat kasvu näitab hariikkude postkaartide arv — 25,5%. Trükitoodete arv on suurenenud 12,9% ja tähtkirjade arv 3,5% võrra. Vähenemist näitavad vastusega postkaardid, nimelt 29,3%, juuremaksu saadetised 12,6%, äripaberid 7,7%, kaubaproovid 13,6%. Üldiselt on lihtsaadetiste arv kasvanud 10,9%.

Välismaaliste postpakkide koguarv on sisemaaliste pakkide arvust suurem 9,1%, kuid esimeste avaldatud väärtus oli postpakkide koguväärtusest 51,4%, sisemaaliste väärtus aga 48,6%. Suurt kasvu näitab sise- kui välismaalises läbikäimises tähtpakkide arv, nimelt 12,2%. Lihtpakkide arv on suurenenud 0,7%, väärtpakkide arv seevastu aga vähenenud 5,9% võrra, kuna viimaste väärtus 15,7% võrra suurenenud.

Sise- ja välismaaliste rahakaartide operatsioonid näitavad kasvu — arvuliselt 11,6% ja summaliselt 8,7% võrra. Eriti suurt tõusu nii arvuliselt kui summaliselt näitavad välismaaliste rahakaartide operatsioonid. Välismaalt on meile tulnud rahakaarte arvuliselt 1,7 korda rohkem kui sinna läinud, summaliselt on aga välismaalt tulnud rahakaartide kogusumma 2,8 korda suurem välismaadesse läinud rahakaartide summast.

Väärtkirjade ja -kastikeste vahetus on eelmisest aastast kasvanud arvuliselt 34,6% ja summaliselt 39%, kusjuures välismaalt tulnud väärtkirjade ja

-kastikeste arv ainult 1,7% suurem välismaile läinute arvust, kuna summaliselt on välismailt tulnud väärtkirjade ja -kastikeste väärtus 90,9% läinutest suurem.

Lunaliste saadetiste arv on üldiselt tõusnud 9,2%. Eriti näitab suurt tõusu lunaliste postpakkide arv, nimelt 28,7%.

Tõusu näitavad ka lendposti ja ajalehete ja ajakirjade saadetised. Viimaste saadetiste kasv on tingitud peaaesjalikult postiasutuste võrgu järjekindlast laienemisest, mille tõttu on loodud võimalused posti kaudu ajalehti ka kõige kaugemasse maakohtesse iga päev kätte toimetada.

Mis puutub postiveosse maanteedel, siis on selle korraldamise tõttu 1927/28. a. laiendatud postiveovõrku, nimelt on uusi trakte loodud 2423 km.

Üldse on trakte olemas 9080 km, päevase läbisõiduga 16.200 km.

Postivedu raudteedel sünnib raudteedevalitsuse poolt postipeavalitsusega sõlmitud lepingu põhjal tasu eest. Postitraktide kogupikkus raudteedel 1299,5 km, läbisõidetud km arvuga 948.635. Postiveo eest makseti tasu raudteedevalitsusele 116.630 krooni.

Veeteedel toimitakse postivedu saarte ja mandri vahel laevaseltside ja eraisikute poolt vastavate kokkulepete alustel.

Veeteede postitrakte on 325 km pikkuses.

Telegraafi asutuste võrk suurenes aasta jooksul 25,9% võrra, kusjuures tele-

graafiline tegevus avati juba olemasolevais posti- ja posti-telefoniagentuurides.

Euroopas üldiselt aset leidnud nähtus — telegrammide arvu vähenemine — näib ka meie telegraafiasjandust puudutanud olevat, nimelt on, võrreldes eelmise tegevusaastaga, telegrammide arvu järgi vähenemise protsent 1,4, sõnade arvu järgi aga 1,8. See nähtus on peamiselt seletatav telefoni tarvitamise arenemisega.

Telefoni alal on telefoniasutuste võrku uute asutuste avamise teel suurendatud 602 (1927. a.) pealt 745 peale. Peale selle on kõnede läbilaske võimet suurendatud uute ühendusjuhtmete ehitamise abil; kõnede kostmise tõstmiseks muudetud ühejuhtmelisi ühendusi kahejuhtmelisiks, korraldatud asutuste sisendusi jne.

Posti-telegraafi-telefoni ametkonna 1927/28. a. tulud, võrreldes 1926/27. a. tuludega, on suurenenud üldiselt 7,7% võrra, mis tingitud maaposti olude paranemisest ja telefonivõrgu arenemisest. Tulud postist ja telefonist näitavad peaaegu võrdset tõusu (8,3% ja 8,4%), kuna telegraafialal on tulude vähenemine 1% võrra, mille põhjustest juba eelpool mainitud.

Kulud, eelmise tegevusaastaga võrreldes, on suurenenud 9,9% võrra, mis seletatav tegevuse üldise laienemise ja maaposti olude paranemisega.

Postiametkonna tulude ja kulude üldist läbikäiku näitab alljärgnev tabel, millest näha, et ametkond riigile 1927/28. a. Kr. 816.770 puhast tulu võimaldanud.

	T u l u d					K u l u d			Ülejääk
	Post	Telegraaf	Telefon	Muud tulud	Kokku	Korralised	Era-korralised	Kokku	
1926/27 a. .	2.271.770	450.803	1.580.696	19.485	4.322.754	3.105.773	386.618	3.492.391	830.363
1927/28 a. .	2.460.972	445.990	1.714.352	34.377	4.655.691	3.838.921	—	3.838.921	816.770
Võrreldes 1926/27 a.	+8,3%	-1,0%	+8,4%	+76,4%	+7,7%	+23,6%	—	+9,9%	—

1927/28. tegevusaasta üldkulusumma koosneb järgmistest kuludest:

Teenistustasu 1.716.110.—
 Ametsõidud 19.059.—
 Ametnikkude ja teenijate toetus 184.874.—
 Ametnikk. ja teenijate varustus 37.302.—
 Juriidiline abi ja kohtukulud 1.809.—

Kantseleikulud 62.047.—
 Majapidamine 148.917.—
 Veokulud 458.928.—
 Vallasvara 88.668.—
 Hoonete remont 48.574.—
 Väärtmärkide valmistamine 10.000.—
 Hariduslikud kulud 710.—
 Kodifikatsioon ja kirjastamine 7.500.—

Telegraafi ja telefoni korras- hoid ja arendamine	940.285.—
Rahvusvahelised maksud	108.204.—
Segakulud	5.934.—
Kokku Kr.	3.838.921.—

Lõpuks veel mõned andmed nende kohta, kes kogu seda tegevust iga üksik oma võimete ja kohustuste kohaselt juhtinud ja korraldanud, nimelt andmed postiametkonna personali kohta.

Postiametkonna tegelik personal (ühes peava- litsusega).	1927. a. lõpul mehi	naisi
1. Määralised: a) ad- minist. ja ekspl. alal	531	425
tehnikal alal	128	—
a) kokku	659	425
b) lihtteenijad: ekspl. alal	402	38
tehnikal alal	117	—
b) kokku	519	38
Kokku määralisi	1178	463
	1641	

2. Ülemääralsed:		
c) ametiõpilased ja kan- didaadid posti-telegr.- telefoni alal	20	39
telegraafi-telefoni teh- nikal alal	10	—
c) kokku	30	39
d) mitmesugused alali- sed töäjõud	36	12
Kokku ülemääralisi	66	51
	117	

Abiasutuste tege-
lik personal.

Posti-peavalitsuse elektro-
tehnikal kesktöökoda:

a) ametnikud administr. ja ekspl. alal	1	1
tehnikal alal	3	—
b) töölised	31	2
Kokku	35	3
	38	

Agentuurides:

a) posti-agentuuride ju- hatajad	416
b) posti-telefoni-agen- tuuride juhatajad	49
c) posti-telegr.-telef. agentuuride juhatajad	50
d) telefoni-agentuuride juhatajad	7
Kokku	522

Määralistest ametnikest (1641) oli:

	M.	N.	Üldse
a) Kõrgema haridu- sega	2,3%	0,5%	1,6%
b) Keskkooli hari- dusega	9,0%	33,9%	18,7%
c) Kõrgema algkooli haridusega	82,8%	59,7%	73,8%
d) Koduse ehk algk. haridusega	5,9%	5,9%	5,9%

Ametiühingud ja poliitika.

Vaba ametiühingutele heidetakse tihti ette poliitilise neutraliteedi rikkumist. Selle tõttu on tarvis selge ja kindel vastus anda küsimustele: kas võivad ametiühingud oma tegevuses poliitikast hoiduda? Kas suudavad ametiühingud oma ülesandeid täita, võttes oma tegevuse aluseks poliitilise neutraliteedi? Tegelikult elu kogemused annavad neile küsimustele eitava vastuse. Teguvõimsad ametiühingud ei tohi, eriti aga just demokraatliku korra juures, kunagi loobuda neisse puutuvate eluliste küsimuste lahendamiseks, kuigi need küsimused poliitikaga seotud oleks. Loobumine tähendaks oma õiguste mahasalgamist ja oma liigete huvide rikkumist. Ainult parteipoliitika suhtes peavad ameti-

ühingud kindlasti neutraalseteks jääma. Niipea kui ametiühing hakkab parteipoliitikat harrastama, kaotab ta oma tegevusvabaduse ja võimaluse temasse kuuluvate liigete huvisid igakülgselt ja tarvilikus suunas kaitsta. Seda tuleb alati silmas pidada.

Kui meie võtame vaatlusele tööandjate organisatsioonid siis näeme, et seal kõikide küsimuste kohta, mis aga organisatsiooni liikmete huvisid puudutavad, kindlad seisukohad võetakse ja neid läbi suruda püütakse, kuigi need küsimused tihti ainult poliitilisel pinnal võivad lahendamist leida. Nii talitavad kõik tööandjate huiorganisatsioonid, ükskõik missuguse nime all nad ka ei tegutseks.

Samuti peavad ka ametiühingud omi seisukohti kõigis neisse puutuvates majanduslikkudes ja sotsiaalpoliitilistes küsimustes avaldama. Nad ei tohi ükskõikseteks pealtvaatajateks jääda kuidas neid küsimusi lahendatakse, olgu see rahvaesituse või valitsuse võimude poolt. Võib koostateerida, et alles lähemas minevikus selles oma väga tähtsas ülesandes ametiühingud liiga tagasihoidlikud on olnud. Ainult viimasel ajal on siin rohkem aktiivsust märgata. Mõistagi, et vaba ametiühingute vastaste poolt seda nähtust püütakse igal parajal ja mitte parajal ajal hukka mõista. Ja see on ka arusaadav. Ei või ju vastaspoolele see mingisugust rõõmu sünnitada kui ametiühingud ja nende läbi laiemad kutseliselt organiseeritud massid ikka enam ja enam majanduslikkude ja sotsiaalpoliitiliste küsimuste lahendamisel püüavad kaasa rääkida. Selle ees ei tohi aga ametiühingud kohkuda, sest nende poolt valitud tee on täiesti õige tee. Teadlik suhtumine ümbritseva elu nähtustesse dikteerib selle tee valiku. Ainult sellel teel avaneb võimalus õiget arusaamist majanduslikkude ja sotsiaalsete

probleemide kohta omandada ja vastavalt oma huvide kaitsmist teostada.

Kui ametiühingud aga tahaksid absoluutse poliitilise neutraliteedi põhimõttest kinni pidada siis satuksid nad tihti väga täbarasse seisukorda. Neil tuleks alati küsimusis, mis kuidagiviisi siirduvad poliitilisele või sotsiaalsele pinnale (ja millal nad ei siirdu?), kuigi need küsimused ühingu liigetele lihasse ja luusse lõikavad, jääda ükskõikseteks pealtvaatajateks ja jätta ühingu liikmed saatuse hooleks. Teiste sõnadega, praeguse olukorra juures ei saaks siis ametiühingud üldse tegutseda ja järelikult kaotaks oma olemasolemise mõtte.

Sellest on umbes 20 aastat tagasi, kui selle küsimuse juures väga palju vaieldi. Vaielused tekkisid toleaeegsest ebaõigest poliitilise neutraliteedi mõistmisest. See ei jätnud oma kahjulikku mõju avaldamata ametiühingute tegevusele. Ajad on aga muutunud ja ühes ajaga mõisted. Ametiühingud peavad praegu sotsiaalpoliitilistes küsimustes kaasa rääkima kui nad ei taha, et mass neile selja pöörab. Seda peavad ka riigiteenijate kutseorganisatsioonid silmas pidama.

X.

Nende pühad.

„Isa, kas sa täna ka pead tööle minema?“, küsis väike, umbes kaheksa-aastane poisijõmpsikas, pistes nina välja teki alt.

„Ja, ja — armas pojuke, ei saa teisiti“.

„Aga mida sa täna seal kontoris teed, täna ju suur püha. Kooliõpetaja kõneles, et keegi ei pidanud tööd tegema pühade ajal“.

„Mina aga pean minema. Minu pühad on siis kui sa suureks saad ja mulle juba oma teenistusest leiva ja silgu raha annad“.

„Ära karda, küll ma sulle varsti abiks olen. Kui tuleb suvi, siis pead mind viima maale karjaseks ja kui ma sügisel tagasi tulen, siis toon ka kapsaid ja kaalisid kaasa, nii kui Andersoni Paul tõi.“

„Jäe nüüd magama, ema tuleb varsti koju, ja siis pane ilusti pühade riided selga ja ühes emaga koolimajja.“

Poisike, kui isa lahkund, unus uuesti.

„Noh, Harry, kas sa veel magad?“

„Ja, emakene, isa läks tööle ja käskis mind niikaua magada kuni sa tuled“.

„Nüüd paneme aga uued püksid jalga ja siis vaatame mis edasi saab.“

Poiss kargas kui nool voodist ja peagi kuuldus sulistamist köögis. Noor naine askeldas ees lauda ja kui poiss end riietand hakati sööma. Einetati vaikselt. Söömise juures vaatas poiss sagedasti ema silmi, justkui oleks midagi puudunud laualt.

„Aga, emakene, kas meil värvitud mune polegi“, julges ta hulga aja pärast küsida.

„Ei, neid pole vaeste laual, see on rikkaste lõbu ja meie peame leppima sellega, et ükskord nädalas saame valget leiba ja võid“.

„Aga Salme lubas tulla minuga mune koksima!“

Naine pööras lapselt silmad ja tal oli tegemist, et neelata alla pisaraid, mis kurgus kipitasid.

Suuri vaevu läks tal korda pojale selgeks teha, et ta selleks ajaks ikka muna saab kui Salme tuleb.

Söönud hommikust kraamis ema laua ja jooksis üle tee vastasmajja, et osta mõ-

ned munad ja need veel kirjuks värvida enne kui tuleb mehe vennatütar. Teepeal ei suutnud ta siiski pisaraid tagasi hoida. Tuli meelde oma lapsepõlv, rõõm, mis oli alati olnud tema isamajas, kui esimese ülestõusmise-püha hommikul lastele pisteti pihku kirju muna; ja kui mitu korda oli ta sellest kõnelenud oma väiksele Harryle. Aga see igapäine askeldus, alaline rütmimine, võitlus vaesusega, vist oli see põhjuseks, et kõik need asjad tal nii ruttu ununesid.

Väikses poekeses, nii kui neid palju leidub agulites, kees, püha peale vaatamata kauplemine täies hoos. Õnneks oli veel kolm õige pisikest muna järele jäänud ja kui need käes, kadus kurbus. Juba kerkis ta silmi ette poja nägu: käes muna, silmad säramas rõõmust.

Harry kõndis toas edasi-tagasi ja laulis mingit koolisõpitud laulu ega pannud tähelegi ema kadumist. Nii sai ema kõõgis poja nägemata keeta munad.

Eelmistest aastatest, kui anti pühadeks isale veel poole-kuu palk, oli jäänud paari pudeli põhja natuke lakki, millega pintseldas kolm munakrabalat kirjuks ja nüüd

tundis ta, et võib vaadata julgelt silma pojalale. See teadmine tõi tagasi tasakaalu ja lasi unustada igapäised mured ning toimingud.

Siimanite perekond istus pühadelauas. Harry kõneles pühade jutukest, mida koolis oli täna kuulnud. Kõigil poistel olnud kirjud munad taskus ja salamahti, ilma õpetajata, nad näidanud neid üksteisele. Siis oli tulnud üks isa-emata vaenelaps, kel pole muna olnud. Teised olid teda naernud ja pilganud. Vaenelaps vaadanud ja pole suurt tegemist teinud, ainult kuuland mida kõneleb õpetaja pühadest.

„Aga minul on isa-ema!“ hüüdis pois lõpetades jutu.

„Ja sul on ka muna“, vastas ema ja ulatas poisile pisikese kirjuks värvitud muna.

Nüüd täitis tuba lõbus kiljumine ja kui tuli veel väike Siimani vennatütar Salme, siis oli kui oleks päike laskunud madalale ja ainult Siimanite tuppa puistanud kiiri. Unustas isa närvesööva töö, unustas ema kõik mured ja kogu see päev ja veel järgmine paistis päike ainult neile.

Alarich.

Posti t. t. teenijate kutseühingu keskjuhatuse tegevusest.

1) Veebruari kuul kaalus keskjuhatus organiseerimise ja riigikogu valimise küsimusi, mille juures otsustati toetada riigi- ja o. teenijate keskliidu saadikutekogu seisukohti, s. o. et riigiteenijate kutsetegelased püüaks meile sümpaatselt suhtuvate erakondade kaudu pääseda riigikokku. Sarnast seisukohta pooldasid ka enamuse kutsetegelasid ja osakondade juhatusi provintsis.

2) Riigi- ja omavalitsuseteenijate keskliidu juhatus otsustas hakata välja andma üldist riigi- ja omavalitsuseteenijate häälekandjat, küsides keskliitu kuuluvatelt organisatsioonidelt kas seda pooldatakse ja kui palju antakse häälekandjale toetust.

Keskjuhatus, küsimust kaaludes, asus

seisukohale, et üldine häälekandja, mille väljaandmiseks peaks koondama vaimlised ja rahalised jõud ja toetused, suudab kõige mõjuvamalt teenijate õiguslisi ja majanduslisi huve kaitsta ning kodanikkonnale teenijate olukorda tõetruult valgustada.

Keskjuhatus teatas keskliidule, et mõtet pooldatakse, lubades anda häälekandjale aastas 700 kr. toetust.

3) Keskjuhatus otsustas 1929. a. üleriikliku kongressi kokku kutsuda 28. ja 29. aprillil, Tallinnas, millest osakondadele teadustati. Päevakorras: aruanne, eelarve, tasude küsimus, õigusline seisukord, koosseisud, ametkõrgendused, postiasutuste raudteejaamadega ühendamise küsimus.

Vastus eestegijale.

(„Side“ Nr. 1).

Teemeistrite ja hoonete järelevaatajate kutseühingu juhatus tõrjub kategooriliselt tagasi „eestegija“ oletused nagu püüaks

teemeistrite ja hoonete järelevaatajate kutseühing igati takistada eestegijate edasijõudmist.

Just vastupidiselt — teemeistrite kutseühing hindab kõrgelt hariduse tähtsust, samuti ka üksikute väsimatuid püüdeid hariduse poole.

Olles teadlik tehnika kiirelt rühkivast tempost, otsib kutseühing teid ja abinõusid eestegijate ja teemeistrite hariduslise tasapinna tõstmiseks ning tumedate küsimuste lahendamiseks. Meie oleks väga rõõmistanud kui „eestegija“ olematu vaenlase otsimise asemel oleks ette too-

nud asjalikke soovitusi, mis meid lahendusele sammu lähemale viiks.

Teemeistrite ja hoonete järelvaatajate kutseühingu juhatus on veendumusel, et rahulikus ühistöös peitub meie tuleviku pant.

Selles sihis jääme edaspidi lootma ka „eestegija“ kaastööd.

Teemeistrite ja hoonete järelvaatajate k./üh. juhatus.

Veel puudustest raudteelaste arstiabi korralduses.

Peale kõikide muude puuduste raudteevalitsuse tervishoiu osakonna ambulantsides jätab ka puhtus väga palju soovida. Eriti aga näib puhtuse nõue hambaarstidele tundmatu olevat. Vastuvõtmise kabinettis vedelevad verised vatitükid põrandal ja ripnevad veristel sülekausi servadel. Lauad, millel asuvad arstiriistad ja tarbed, on puhastamata. Plekktopsikust antakse mitmele isikule üht ja sama vett suu loputamiseks, ilma et vett vahetataks ehk topsikut loputataks. Kõigist sellest jääb äärmiselt vastik ja jälk tunne.

Tervishoiu osakond peaks sarnastele nähtustele kõige tõsisemat tähelepanu juhtima ja kui ta seda ei tee, siis peaks raudteelaste keskühing mõjuvaid samme astuma puuduste kõrvaldamiseks. On ju käega katsutav, et meil arstimine äärmiselt puudulik on. Ja kui nüüd veel ka kõige algelisemat puhtustki ei suudeta pida, siis tuleks raudtee ambulantsidele kriips peale tõmmata ja võimaldada raudteelastele arstimist ühistel alustel teiste riigiteenijatega.

Abitarvitaja.

Mitmesugust.

8. piirkonna teemeistri Jaan Lagle 25 a. ametiüubel.

3. märtsil k. a. pühitses laiaroopalise 8. piirkonna (Tallinna reisijate jaama) teemeister Jaan Lagle oma 25 aastast ametiüubelit. J. Lagle sündis 3. III. 1873. a. raudteelase perekonnas, lõpetas Aruküla ministeeriumi kooli ja astus raudtee teenistusse Raasiku jaama remonditöölisena 1. III. 1889. a. Siin teenis ta kuni sõjaväkke kutsumiseni. Peale sõjaväeteenistust Petrogradi kaardiväes astus uuesti raudtee teenistusse Raasiku jaama remonditöölisena. 1899. aastal määrati Kehra jaama eestöotegijaks ja 1904. a. Lätimaale Segevoldi jaama teemeistriks. 1916. aastal määrati Petrogradi keisri teele teemeistriks. Vabaduse sõja ajal teenis Narva jaamas, kust 1919. aastal Tallinna reisijate jaama piirkonda üle toodi. Selle peale vaatamata, et juubilaril ligi 40 aastane teenistus selja taga ja sõja ajal nii mõndagi tuli läbi elada, on härra Lagle säilinud täiesti terve ja energilise

Jaan Lagle.

töömehena. Praegu lasub ta õlgadel Tallinna sõlm kõigi oma alaliste ümberehitustega, kus selle tõttu kunagi rahu ei ole. Härra Lagle on hästi hakkama saanud tema peale pandud ülesannetega ja on ära teeninud suure lugupidamise oma ülemuse ja kõikide kaasteenijate poolt. Sellega oli siis ka seletatav, et juubilari oli ilmunud tervitama lähem otsekohene ülemus täies koosseisus, ehitusdirektori abi ja endine Tallinna jaoskonna ülem härra Sakeus, praegune teedeministeriumi nõunik. Peale selle olid ilmunud härra Laglet tervitama kogu ta tööliskond ja raudteelaste organisatsioonide esindajad. Juubilari austati vääriliste kingitustega kaasteenijate poolt.

Soovime ka omalt poolt auväärt juubilarile veel palju aastaid edukat teenistust ja õnnerikast elu.

Hollandi raudteelaste karskusühingu 20. aastane juubel.

2., 3. ja 4. mail s. a. pühitseb Hollandi rdt. karskusühing oma 20. aastapäeva. Juubeli pidustustest osavõtmiseks on kutsed saadetud kõigile välismaade raudteelaste karskusühingule, milles palutakse rohkel arvul Hollandisse nende pidustustest osa võtma ilmuda.

Pidustuste kava on järgmine:

Neljapäeval, 2. mai-hommikul: delegaatide saabumine, jalutuskäik linnas, vaateväärsete kohtade külastamine; kell 1½ — peakoosolek Hollandi ühingute majas, Oude gracht 245; kell 6 ühine lõunasöök, kell 8 õhtul — teater. Reedel, 3. mail — ühine väljasõit, kell 8 õhtul — meelelahutused. Laupäeval, 4. mail — hommikul — linna vaatlemine; kell 1 — karskus- ja kutseühingute tervitused; välismaade külalistele võimalus tervituste üleandmiseks; kell 3 — ringkäik lippudega muusika saatel; koosolek sise- ja välismaa esitajate kõnedega — lõpp.

Välismaade külalisi palutakse kaasa võtta ka oma ühingute lipud.

Kulud päeva kohta korteri ja söögi eest tõusevad kuni 10 kroonini.

Eesti rdt. perest Hollandisse sõita soovijaid palutakse endid ülesse anda Eesti raudteelaste karskusühingule.

Rahvusvahelise transportlaste föderatsiooni 1928. a. kongressi töö tulemusi.

Möödunud aastal Stockholmis peetud rahvusvah. transporttöölise föderatsiooni kongressi võib eksimata lugeda täiesti õnnestunuks oma töötulemuste kui ka rahvusvahelise tutvumise mõttes. Euroopa arvurikka riikide esindajaid täiendasid veelgi saadikud-transportlased Meksikost, Kaanadast, Argentiinast, Palestiinast. Ühes kongressi liigetega olid Rootsi põhjamaiset ilu ja omapärast eluolu vaatlema tulnud kogukas arv külalisi — saadikute omakseid, nendest mõned mitme piiri tagant.

Kongressil vastu võetud üldise tähtsusega resolutsioonidest tuleks mainida tööaja küsimust, mille kohta tuldi üksmeelsele otsusele: 1) tööpäeva kestvus transportteenistuses ei tohi ületada 8 tundi. 2) Põhimõttelikult on kongress ületunnitööde vastu ka siis, kui ületunnitööd tasutakse, välja arvatud ületunnitööd õnnetusjuhtumiste puhul. 3) Tuleb kõrvaldada eritlemine töö olemise ja tegelikult töö tegemise aja vahel.

Arvestades raudteeteenistuse erinevusega, otsustas kongress kutsuda ellu raudteelassektsiooni-nõukogu. Nõukogu esimesel koosolekul tuli muuseumi harutusele küsimus, kuidas saaks organisatsioonid kiirustada XI rahvusvah. töökonverentsil raudteelaste kohta vastuvõetud otsuste elluviimist.

Suurt tähelepanu nõuavad raudteelassektsioonilt tehnilise iseloomuga küsimused, näiteks ühe-mehe-süsteemi sisseseadmine veduritel. Siin tahetakse igakülgset ja asjatundlikult kõigi võimalustega tutvuneda ja siis alles selle küsimuse lahendamisele asuda.

Levitage oma häälekandjat!